

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

ПАРШИНА МАРГАРИТА ЮРІЇВНА

УДК 330.142.4

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дніпро – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному вищому навчальному закладі «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор **Верхоглядова Наталя Ігорівна**, Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Макаренко Марина Василівна**, Азовський морський інститут Національного університету «Одеська морська академія», завідувач кафедри менеджменту та підприємництва на морському транспорті;

доктор економічних наук, доцент **Ладонько Людмила Степанівна**, Таврійський Національний університет імені В.І. Вернадського, доцент кафедри обліку та аудиту.

Захист дисертації відбудеться 6 березня 2018 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 08.085.04 у Державному вищому навчальному закладі «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» за адресою: 49600, м. Дніпро, вул. Чернишевського, 24^а, ауд. 202.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» за адресою: 49600, м. Дніпро, вул. Чернишевського, 24^а.

Автореферат розісланий 5 лютого 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

П.А. Фісуненко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні умови економічної глобалізації та інтеграції України до світової економіки зазначають проблему ефективного використання потенціалу соціально-економічних систем як одну з найголовніших. Особливого значення ця проблема набуває на регіональному рівні, оскільки саме на рівні регіонів мають бути створені умови ефективного використання потенціалу з урахуванням регіональних особливостей. Від ефективності використання потенціалу на регіональному рівні залежить рівень економічного розвитку національної економіки як основи створення умов забезпечення її конкурентоспроможності.

Дослідженню теоретичних та прикладних аспектів потенціалу регіону та ефективності його використання присвятили свої праці видатні вітчизняні та закордонні вчені, зокрема, І. Александров, О. Амоша, З. Варналій, Н. Верхоглядова, З. Герасимчук, В. Геєць, О. Гранберг, Б. Данилишин, М. Згуровський, Л. Ладонько, Л. Ковальська, М. Макаренко, В. Максимов, О. Новікова, Ю. Орловська, А. Павленко, В. Соловійов та інші.

У наукових працях сучасних учених досліджуються питання сутності потенціалу регіону із зазначенням проблеми кількісної оцінки. Разом із цим залишаються наукові проблеми, які потребують подальшого, ґрунтовного дослідження, зокрема, питання комплексного дослідження потенціалу регіону та ефективності його використання з розробкою конкретних методичних підходів. Виникає необхідність застосування нових наукових підходів до обробки неструктурованої та нечіткої економічної інформації під час формування та обґрунтування рішень щодо підвищення рівня ефективності використання потенціалу регіону.

Об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень та прикладних розробок щодо кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону з метою визначення факторів та їх впливу на рівень ефективності визначила вибір теми, мету, завдання та структуру дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до тематики наступних науково-дослідницьких робіт. У науково-дослідницькій роботі «Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком соціально-економічної системи» (номер державної реєстрації 0116U000778, виконавець), ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», здійснено оцінювання потенціалу регіону з урахуванням його складових та визначив групи регіонів. У науково-дослідницькій темі «Соціально-економічні проблеми менеджменту» (номер державної реєстрації 0114U006189, виконавець) наукового журналу «Економіка і фінанси» запропоновано визначення типології регіонів України та розроблено концептуальний підхід до формування системи стратегічного управління ефективністю потенціалу регіону. У комплексній науково-дослідницькій темі «Економіка України у нових геостратегічних реаліях: індивід, держава, суспільство» (державний реєстраційний номер 0115U000063,

виконавець), ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», досліджено теоретичні аспекти та розроблено практичні рекомендації щодо оцінки потенціалу регіону та ефективності його використання.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження стало поглиблення теоретичних положень та розроблення методичних і практичних рекомендацій щодо оцінки ефективності використання потенціалу регіону.

Для досягнення зазначеної мети автором були сформульовані такі завдання:

- дослідити особливості науково-методичних підходів та визначити поняття «ефективність використання потенціалу регіону» шляхом розкриття сутності його складових;
- обґрунтувати необхідність комплексної оцінки потенціалу регіону та ефективності його використання;
- запропонувати систему показників та розробити методичний підхід до кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону;
- розробити методичний підхід до комплексної оцінки потенціалу регіону;
- удосконалити методичний підхід до визначення типології регіонів України;
- розробити науково-методичний підхід до моделювання ефективності використання потенціалу регіону;
- запропонувати методичний підхід до встановлення взаємозв'язків та визначення домінантних факторів впливу на ефективність використання потенціалу регіону;
- запропонувати заходи, спрямовані на підвищення рівня ефективності використання потенціалу регіону з урахуванням визначених типів регіонів та їх регіональних особливостей.

Об'єкт дослідження – процес оцінки потенціалу регіону.

Предмет дослідження – теоретичні, науково-методичні та прикладні аспекти кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційного дослідження стали ключові положення сучасної економічної теорії, регіональної економіки, науково-методичні розробки провідних вітчизняних та закордонних учених. У ході досліджень застосовані такі методи: загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання – для визначення генезису сутності та змісту поняття «регіон», «потенціал регіону», «ефективність використання потенціалу регіону»; системно-структурний та логічний методи – для визначення складових структури потенціалу регіону та їх взаємодії; статистичні методи та метод порівняльного аналізу – для кількісної оцінки потенціалу регіонів України та ефективності його використання; економіко-математичні методи та методи нечіткого моделювання – для визначення впливу факторів на ефективність використання потенціалу регіону та встановлення взаємозв'язків; графічні та матричні методи – для наочного відображення результатів досліджень.

Інформаційно-емпіричну базу дослідження склали законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Укази Президента України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, офіційні матеріали державних обласних адміністрацій, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених, результати економічних та соціологічних досліджень, власні розрахунки автора.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в узагальненні та розвитку науково-теоретичних положень, в обґрунтуванні та розробленні методичних підходів і практичних рекомендацій щодо кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону.

Основні результати дисертаційного дослідження, що відзначаються науковою новизною, полягають у такому:

вперше:

– розроблено науково-методичний підхід до моделювання ефективності використання потенціалу регіону, в основу якого покладено концептуальну модель, яка ґрунтується на запропонованій системі показників та методології нечіткого моделювання, що дозволило у логічній послідовності здійснити аналіз проблемної ситуації, побудувати інформаційну, аналітичну та імітаційну моделі потенціалу регіону, провести комп'ютерні експерименти з оцінюванням точності та верифікацією отриманих результатів моделювання та сформувані рішення з підвищення рівня ефективності використання потенціалу регіону;

удосконалено:

– методичний підхід до комплексної оцінки потенціалу регіону, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на визначенні усереднених значень кожного виду потенціалу відповідно до запропонованої структури сукупного потенціалу регіону, представленого синергетичним поєднанням промислового, фінансового, кадрового, інноваційного, наукового, споживчого, трудового, інвестиційного та природноресурсного потенціалів, що дозволяє забезпечити комплексність оцінки, здійснити групування регіонів відповідно до запропонованої шкали та визначити реальні й потенційні можливості кожного регіону;

– методичний підхід до кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону, який, на відміну від існуючих, за рахунок систематизації інформації ґрунтується на запропонованій системі показників потенціалоємності регіону за складовими та загальному показнику ефективності використання потенціалу регіону у вигляді відношення корисного ефекту регіону до потенціалу регіону, що дозволило визначити потенціалоємність та рівень ефективності використання потенціалу кожного регіону, а також сформувані групи регіонів;

– методичний підхід до визначення типології регіонів, який, на відміну від існуючих, передбачає використання АВС-аналізу, котрий ґрунтується на принципі Парето, що дозволило розподілити регіони України на дев'ять груп з урахуванням рівня потенціалу регіону й ефективності його використання, а також сформувані чотири типи регіонів: регіони з високим рівнем випуску промислової продукції та продукції сільського господарства; регіони з

домінуючим випуском промислової продукції; регіони з домінуючим випуском продукції сільського господарства та регіони з низьким рівнем випуску промислової продукції та продукції сільського господарства. Формування груп та типів регіонів дозволило визначити загальні риси та створити аналітичну основу формування рішень з підвищення ефективності використання потенціалу регіонів;

– методичний підхід до встановлення взаємозв'язків та визначення домінантних факторів впливу на ефективність використання потенціалу регіонів, який, на відміну від існуючих, дозволяє в умовах значної кількості неструктурованої інформації та невизначеності зовнішнього середовища визначити множину впливових факторів та встановити існуючі взаємозв'язки як основи науково обґрунтованого формування управлінських рішень з підвищення ефективності використання потенціалу регіону;

набули подальшого розвитку:

– наукове трактування сутності ефективності використання потенціалу регіону, яке, на відміну від існуючих, запропоновано розглядати як результат впровадження рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання регіональних ресурсів, що дозволяє забезпечити всебічний розвиток регіону;

– заходи, спрямовані на підвищення рівня ефективності використання потенціалу регіону, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на визначених впливових факторах, що дозволило сформуванню науково обґрунтованих рішень з урахуванням визначених типів регіонів та їх регіональних особливостей.

Практичне значення отриманих результатів. Запропоновані в роботі науково-методичні положення щодо оцінки ефективності використання потенціалу регіону знайшли застосування в практичній діяльності Дніпропетровської обласної державної адміністрації (довідка № 236/0/31-16 від 12.02.2016) та Дніпропетровської торгово-промислової палати (довідка №251/01-07 від 19.02.2016). Практична значущість полягає у можливості застосування розроблених методичних підходів для формування рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання потенціалу регіонів.

Теоретичні та методичні розробки впроваджено у навчальний процес підготовки студентів з економічних спеціальностей ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» під час викладання дисциплін «Регіональна економіка» та «Статистика» (довідка №38-0820-88 від 24.03.2016) та ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» під час викладання дисциплін «Глобальна економіка», «Управління міжнародною конкурентоспроможністю» і «Міжнародна торгівля» (довідка № 732 від 26.07.2017).

Особистий внесок здобувача. В дисертаційній роботі наведено авторський підхід до оцінювання потенціалу регіону та ефективності його використання. Наукові положення, теоретичні розробки та практичні рекомендації, висновки та пропозиції, отримані в результаті проведених досліджень, розроблені здобувачем самостійно. Внесок здобувача в колективні опубліковані праці конкретизовано у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення і практичні результати дисертаційної роботи докладалися і були схвалені на

таких наукових конференціях: Міжнародний форум студентів «Розширюючи обрії» (26–27 березня 2009 р., 22–23 квітня 2010 р., м. Дніпропетровськ); Міжнародна науково-практична конференція «Трансфер технологій: від ідеї до прибутку» (27–29 квітня 2010 р., м. Дніпропетровськ); Міжнародна науково-практична конференція «Інновації та трансфер технологій: від ідеї до прибутку» (27–29 квітня 2011 р., м. Дніпропетровськ); Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Актуальные вопросы экономики и управления на современном этапе развития общества» (28 березня 2014 р., м. Тула, Росія); Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених «Science and technology: perspectives of the XXI century» (11 квітня 2014 р., м. Дніпропетровськ); II Міжвузівська науково-практична інтернет-конференція «Економіка і фінанси: аналіз тенденцій та перспектив розвитку» (20 жовтня 2014 р., м. Дніпропетровськ); Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні напрямки відбудови економіки і соціальної сфери України в умовах системної кризи», (11 грудня 2014 р., м. Львів); VIII Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми, пріоритети та перспективи соціально-економічного розвитку в XXI столітті» (14–15 травня 2015 р., м. Кам'янець-Подільський); Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» (25–26 вересня 2015 р., м. Одеса); Міжнародна науково-практична конференція «Стан, проблеми та перспективи вдосконалення економіки України» (2–3 жовтня 2015 р., м. Ужгород); Міжнародна науково-практична конференція «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики» (11–12 травня 2017 р., м. Полтава).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 23 наукові праці, з яких 8 статей у фахових виданнях (одна стаття включена до міжнародних наукометричних баз даних), 3 статті – у міжнародних виданнях (з них 2 статті у колективних монографіях), 9 тез доповідей та матеріалів конференцій, 3 статті – в інших наукових виданнях. Загальний обсяг публікацій становить 5,04 друк. арк., з яких 4,91 друк. арк. належать особисто автору.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків і додатків. Основна частина дисертації викладена на 184 сторінках. Матеріали дисертації містять 55 таблиць, 46 рисунків, 10 додатків, які наведено на 44 сторінках. Список використаних джерел складається з 233 найменувань на 26 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету та завдання, предмет та об'єкт дослідження, відображено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, а також наведено інформацію про апробацію основних положень дисертаційної роботи.

У першому розділі «**Теоретичні основи оцінки ефективності використання потенціалу регіону**» надано аналіз наукових концепцій та підходів до визначення сутності регіону, потенціалу регіону та ефективності

його використання; досліджено фактори впливу на потенціал регіону та ефективність його використання; удосконалено методичний підхід до кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону.

Аналіз сучасних наукових напрямів досліджень, наукових підходів та поглядів стосовно розуміння соціальної та економічної сутності регіону дав можливість з'ясувати, що наразі не існує однозначного визначення терміна «регіон». Гносеологічний аналіз із визначення сутності цього поняття як економічної категорії показав необхідність виокремлення основних ознак, ключових індикаторів та критеріїв, що використовуються для формування понятійного апарату.

Доведено доцільність розкриття сутності регіону як системи з урахуванням комплексу критеріїв. Унаслідок узагальнення відомих наукових підходів до визначення регіону зазначено, що під регіоном слід розуміти складну соціально-економічну систему з високою розмірністю та ієрархічною структурою, функціями, умовами життя населення та зв'язками із зовнішнім середовищем, які формуються за його специфічними ознаками.

Дослідження відомих регіональних парадигм та наукових концепцій регіону дозволило визначити існуюче різноманіття напрямів і методичних концепцій у теоретичних і прикладних дослідженнях, пов'язаних зі спробою характеризувати регіони з урахуванням різних аспектів, зокрема, географічних, економічних, природних, політичних, історичних, культурних, соціальних тощо. Найбільшого поширення у процесі дослідження регіонів набули концепції, які дозволяють розглядати регіон як суб'єкт власності, як учасника підприємництва, як спільність людей та як підсистему державної системи управління. Наведено аналіз регіональних парадигм, які дозволяють розглядати регіон як квазікорпорацію, як ринок, як квазідержаву та як соціум.

Аналіз еволюції трактування науковою думкою терміна «потенціал» із визначенням його економічної сутності, а також наукових підходів до загальної характеристики та кількісної оцінки потенціалу регіону, дозволив зазначити, що на сьогодні не досягнуто взаєморозуміння та єдності поглядів на економічний зміст цього поняття, відсутні також загальноприйняті формулювання визначень поняття потенціалу відповідно до різних ієрархічних рівнів економічних систем, зокрема, рівня регіональної економіки.

Під потенціалом регіону запропоновано розуміти комплексну категорію, яка відображає інтегральну сукупність кількісно-якісних характеристик наявних ресурсів з урахуванням регіональних особливостей, що дозволяють формувати, розвивати та ефективно реалізувати регіональні можливості. Потенціал регіону розглянуто як комплексну категорію зі складною компонентною структурою. Запропоновано структуру сукупного потенціалу регіону, який є синергетичним поєднанням промислового, наукового, фінансового, кадрового, трудового, природноресурсного, споживчого, інноваційного та інвестиційного потенціалів.

На підґрунті комплексного аналізу наукових праць вітчизняних та закордонних учених запропоновано теоретичний базис формування поняття «ефективність використання потенціалу регіону» (рис. 1).

Економічну категорію ефективності використання потенціалу регіону запропоновано розглядати як результат упровадження рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання регіональних ресурсів із метою забезпечення всебічного розвитку регіону. В ході досліджень доведено необхідність формування системи показників кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону, що вимагає обґрунтування концепції кількісної оцінки із застосуванням методичного підходу, який передбачає проведення досліджень на системному рівні з визначенням множини факторів, що впливають на потенціал регіону й рівень ефективності його використання, та встановлення існуючих взаємозв'язків як основи формування управлінських рішень.

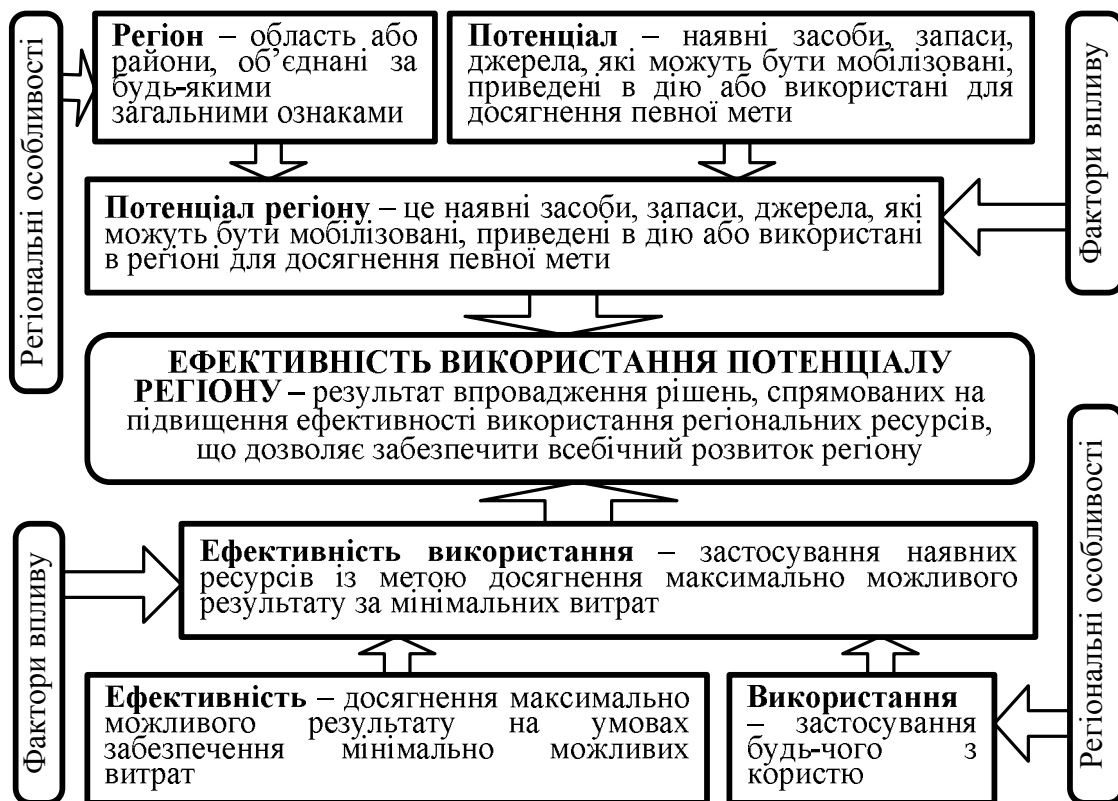

Рис. 1. Теоретичний базис формування поняття «ефективність використання потенціалу регіону»

У ході досліджень запропоновано послідовність комплексного дослідження потенціалу регіону та ефективності його використання з розробкою відповідного методичного інструментарію, що дозволило надати системну оцінку та створити основу формування управлінських рішень стосовно підвищення ефективності використання потенціалу регіону.

Розроблено методичний підхід до кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону (рис. 2), який ґрунтується на запропонованій системі показників потенціаломності регіону за складовими та загальному показнику ефективності використання потенціалу регіону у вигляді відношення корисного ефекту регіону до потенціалу регіону, що дозволяє сформувати аналітичну основу формування заходів із підвищення рівня потенціалу та ефективності його використання по регіонах України.

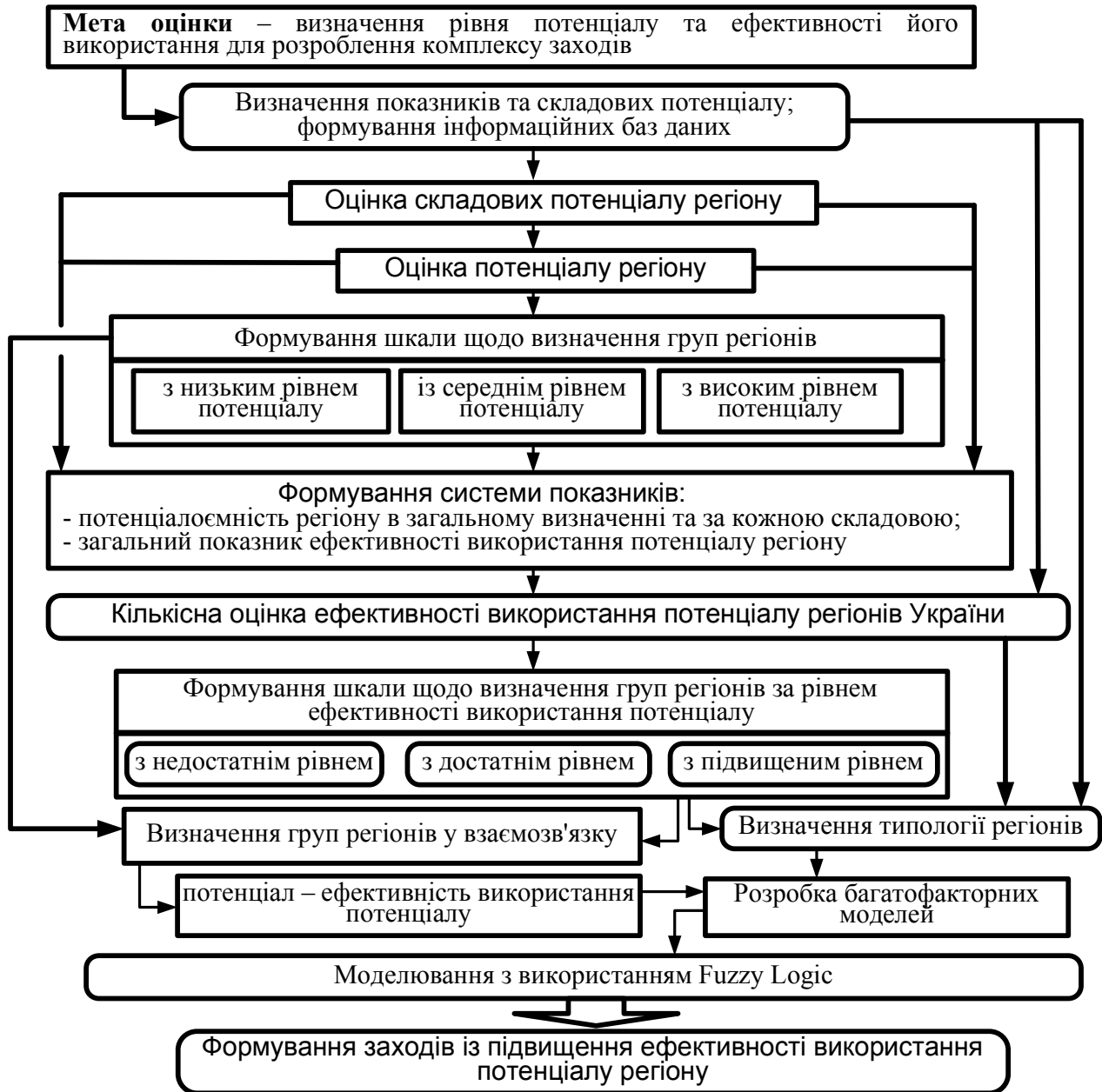

Рис. 2. Методичний підхід до кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону

У другому розділі «**Оцінка потенціалу регіону та ефективності його використання**» сформовано інформаційну базу та розроблено методичний підхід до комплексної оцінки потенціалу регіону; здійснено комплексну оцінку потенціалу регіону та ефективності його використання із запровадженням запропонованої системи показників; визначено типології регіонів України.

Узагальнення різних підходів до комплексної оцінки потенціалу регіону дозволило звести її до визначення здатності функціонування регіону як економічної системи і досягнення поставлених цілей на основі використання системи ресурсів. На підставі запропонованих концептуальних положень розроблено методичний підхід до проведення досліджень потенціалу регіону з урахуванням умов зовнішнього та внутрішнього середовища.

Відповідно до запропонованої структури сукупного потенціалу регіону за результатами систематизації інформації визначено показники для оцінки потенціалу регіону за кожною складовою, що дозволило забезпечити комплексність оцінки з урахуванням основних складових та визначити реальні й потенційні можливості кожного регіону. Зокрема, для визначення промислового потенціалу використано індекс промислової продукції; обсяг реалізованої промислової продукції; впровадження прогресивних технологічних процесів у промисловості; освоєння інноваційних видів продукції у промисловості тощо. Для оцінки наукового потенціалу – кількість наукових організацій; обсяг наукових та науково-технічних робіт; кількість винаходів, корисних моделей та промислових зразків, використаних у господарській діяльності; чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи. Таким чином, для оцінювання сукупного потенціалу регіону сформовано інформаційну базу з використанням 23 показників. Для кількісного визначення потенціалу регіону запропоновано інтегральну оцінку потенційних можливостей з урахуванням їх реалізації з метою досягнення економічного результату.

Розроблено методичний підхід до комплексної оцінки потенціалу регіону (рис. 3), в основу якого покладено оцінювання потенціалу кожного регіону за усередненим значенням кожного виду потенціалу, що дозволило здійснити групування регіонів із визначенням трьох груп регіонів відповідно до запропонованої шкали.

Проведені дослідження виявили загальний низький рівень потенціалу у значній кількості регіонів України (рис. 4), що потребує формування науково обґрунтованих рішень з підвищення рівня потенціалу регіонів.

З метою отримання аналітичної інформації щодо прийняття рішень запропоновано систему показників оцінки потенціалоємності регіону та узагальнений показник ефективності використання потенціалу регіону.

Потенціалоємність регіону запропоновано визначати як відношення потенціалу i -го регіону P_{ij} за j -й період часу до валової доданої вартості $ВДВ_{ij}$, створеної регіональною економікою i -го регіону за j -й період часу.

Враховуючи запропоноване визначення потенціалу регіону у вигляді сукупності складових $P_{ij} = \sum (P_{ij}^{пром} + P_{ij}^{наук} + \dots + P_{ij}^{інв})$, потенціалоємність регіону подамо у деталізованому вигляді:

$$ПС_{ij} = \frac{(P_{ij}^{пром} + P_{ij}^{наук} + P_{ij}^{фін} + P_{ij}^{кадр} + P_{ij}^{труд} + P_{ij}^{пр-рес} + P_{ij}^{спож} + P_{ij}^{іннов} + P_{ij}^{інв})}{ВДВ_{ij}}. \quad (1)$$

Розрахунок потенціалу регіону адитивним методом дозволяє отримати кількісне значення потенціалу регіону як результат синергетичного поєднання промислового $P_{ij}^{пром}$, наукового $P_{ij}^{наук}$, фінансового $P_{ij}^{фін}$, кадрового $P_{ij}^{кадр}$, трудового $P_{ij}^{труд}$, природноресурсного $P_{ij}^{пр-рес}$, споживчого $P_{ij}^{спож}$, інноваційного $P_{ij}^{іннов}$ та інвестиційного $P_{ij}^{інв}$ потенціалів.

На підставі запропонованого методичного підходу визначено потенціаломісткість регіону за кожною складовою. Зокрема, потенціаломісткість регіону за промисловою складовою:

$$ПЄ_{ij}^{пром} = \frac{P_{ij}^{пром}}{ВДВ_{ij}} \quad (2)$$

дозволяє визначити кількість одиниць промислового потенціалу регіону, які припадають на одну грошову одиницю корисного ефекту регіону.

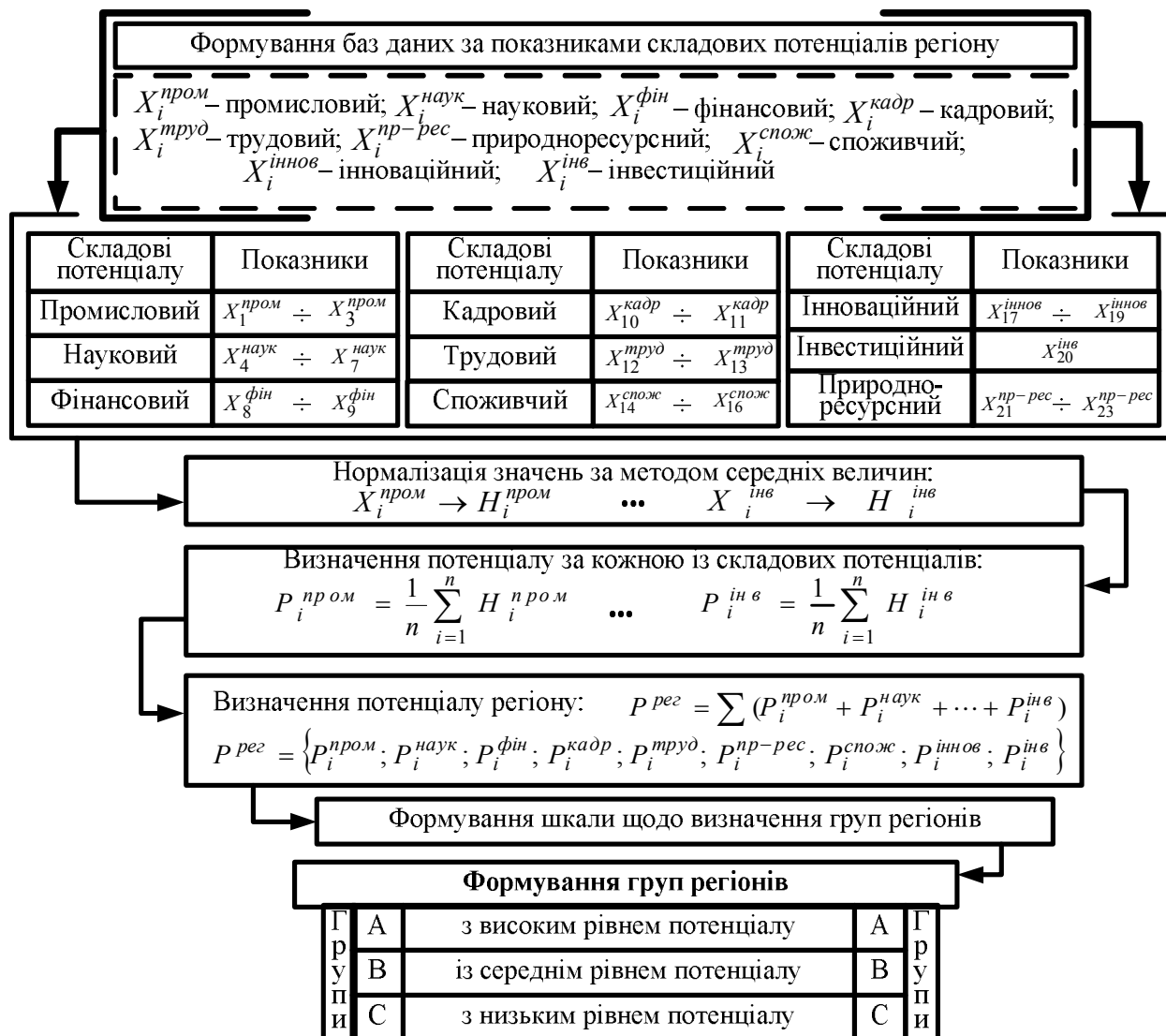

Рис. 3. Методичний підхід до комплексної оцінки потенціалу регіону

На основі класичного визначення терміна ефективності та з урахуванням економічної сутності валової доданої вартості (як ефекту, результативності регіональної економіки) запропоновано кількісне визначення узагальненого показника ефективності використання потенціалу регіону у вигляді відношення корисного ефекту регіону до потенціалу регіону:

$$ЕВП_{ij} = \frac{ВДВ_{ij}}{P_{ij}} \quad (3)$$

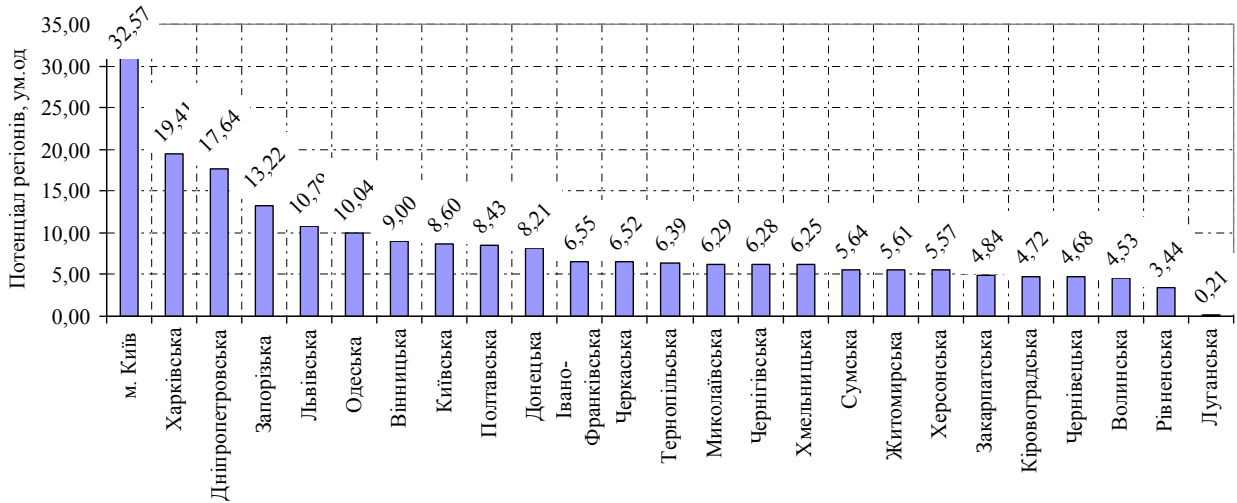

Рис. 4. Комплексна оцінка потенціалу регіонів України

Розроблено методичний підхід, який передбачає за допомогою ABC-аналізу, що ґрунтується на принципі Парето, та матричного підходу сформуванню дев'ятьох груп регіонів з урахуванням рівня потенціалу регіонів та ефективності використання потенціалу регіонів (рис. 5).

Рис. 5. Матриця «Потенціал регіону – Ефективність використання потенціалу регіону»

Проведені дослідження дозволили стверджувати, що потенціал на рівні регіонів України використовується з різним рівнем ефективності, що залежить від регіональних особливостей. З метою підвищення ефективності прийнятих рішень для формування регіональної політики доведено доцільність визначення регіонів із загальними рисами, що дозволить усю різноманітність регіонів описати деяким набором типів. Для визначення регіональних особливостей сформовано типологію регіонів України з виокремленням регіонів із домінуючим випуском окремих видів продукції.

Результати проведених досліджень покладено в основу формування наукового обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності використання потенціалу регіонів України з урахуванням їх типології.

У третьому розділі «**Методичне забезпечення формування рішень з підвищення ефективності використання потенціалу регіону**» запропоновано науково-методичний підхід до моделювання ефективності використання потенціалу регіону; встановлено взаємозв'язки з визначенням домінантних факторів впливу на ефективність використання потенціалу регіону та розроблено систему формування заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання потенціалу регіону.

Ґрунтуючись на запропонованій системі показників та використовуючи апарат нечітких множин та нечіткої логіки, розроблено науково-методичний підхід до моделювання ефективності використання потенціалу регіону, який поєднує у логічній послідовності п'ять взаємопов'язаних етапів (рис. 6).

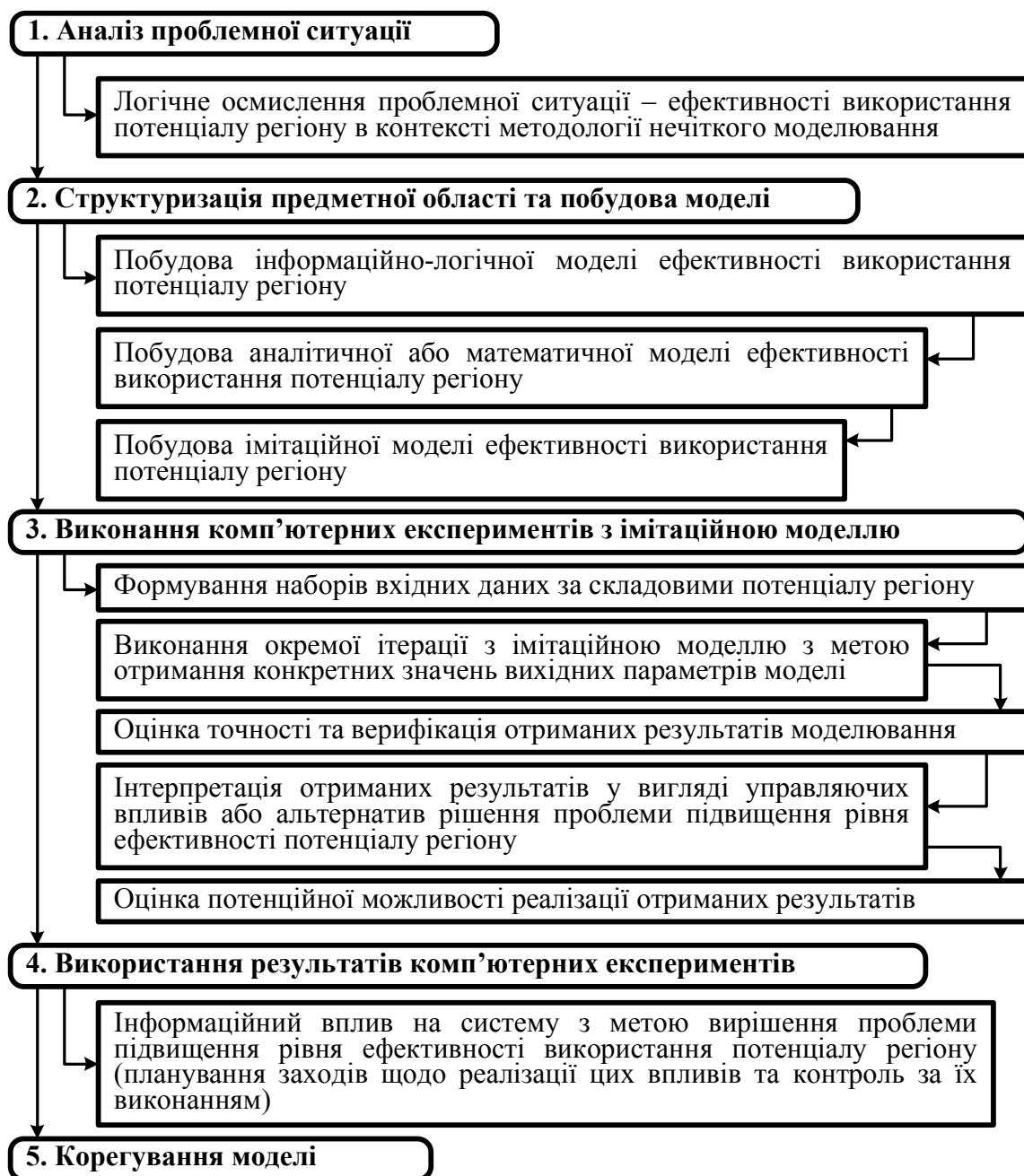

Рис. 6. Науково-методичний підхід до моделювання ефективності використання потенціалу регіону

У відповідності до запропонованого науково-методичного підходу до моделювання ефективності використання потенціалу регіону з метою реалізації системних досліджень побудовано імітаційну модель, яка безпосередньо реалізує інформаційну модель у спеціально передбаченій формі для проведення досліджень з використанням сучасних інформаційних технологій. Процес нечіткого моделювання здійснено у середовищі MATLAB з використанням пакета розширення Fuzzy Logic Toolbox.

З метою встановлення взаємозв'язків та визначення домінантних факторів впливу на ефективність використання потенціалу регіону розроблено методичний підхід, який передбачає здійснення відбору факторів для побудови багатофакторних моделей, визначення ступеня взаємозв'язків між факторами та результативними показниками, побудову багатофакторних математичних моделей для кожної групи за показником корисного ефекту регіону (валової доданої вартості), перевірку математичних моделей на адекватність та визначення факторів із домінуючим впливом. У ході досліджень отримано багатофакторні економіко-математичні моделі для регіонів – представників груп за рівнем ефективності використання потенціалу (табл. 1), що дозволило в процесі моделювання визначити рівень зміни ефективності використання потенціалу регіону від сукупної зміни домінантних факторів.

Таблиця 1

Багатофакторні економіко-математичні моделі

Регіони за рівнем ефективності використання потенціалу	Економіко-математична моделі – взаємозв'язки показника корисного ефекту регіону (валової доданої вартості) від факторів
з підвищеним рівнем	$VDB = -134774 + 71,4 \cdot X_6^{наук} - 0,23 \cdot X_{11}^{кадр} + 0,995 \cdot X_{20}^{спож} - 0,29 \cdot X_2^{пром}$
з достатнім рівнем	$VDB = 286565,01 + 0,23 \cdot X_1^{пром} - 30,66 \cdot X_7^{наук} - 0,11 \cdot X_{16}^{спож} - 6,52 \cdot X_{19}^{іннов} + 0,83 \cdot X_{20}^{інв}$
з недостатнім рівнем	$VDB = -70527,86 + 0,07 \cdot X_1^{пром} - 30,66 \cdot X_7^{наук} + 119,97 \cdot X_{10}^{кадр} + 0,71 \cdot X_{14}^{спож} + 5,4 \cdot X_{19}^{іннов} + 0,24 \cdot X_{20}^{інв}$

Для формування заходів, спрямованих на підвищення рівня ефективності використання потенціалу регіону, розроблено систему, яка складається з чотирьох підсистем (рис. 7).

Підсистема формування аналітичної основи передбачає визначення груп регіонів із загальними рисами та здійснюється на основі оцінки потенціалу регіону та ефективності його використання. Формування аналітичної інформації ґрунтується на запропонованій системі показників потенціалоємності регіону за складовими та загальному показнику ефективності використання потенціалу регіону. Підсистема визначення взаємозв'язків поєднує комплекс багатофакторних математичних моделей, які сформовані внаслідок визначення домінантних факторів впливу на ефективність використання потенціалу регіонів. Підсистема моделювання ефективності використання потенціалу регіону ґрунтується на розробленій

концептуальній моделі та передбачає використання запропонованої системи показників та методології нечіткого моделювання.

Рис. 7. Система формування заходів, спрямованих на підвищення рівня ефективності використання потенціалу регіону

Підсистема заходів ґрунтується на формуванні рішень щодо підвищення рівня потенціалу регіону та ефективності його використання. Формування рішень передбачає здійснення моніторингу стану регіонального розвитку зі створенням умов ефективного використання всіх наявних у суспільстві ресурсів та прогнозуванням ступеня впливу можливих змін, що дає можливість своєчасно вживати заходи на рівні кожного регіону.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено важливе науково-практичне завдання, яке полягає у поглибленні теоретичних положень та розробленні методичних і практичних рекомендацій щодо оцінки ефективності використання потенціалу регіону. На основі отриманих результатів можна зробити такі висновки:

1. Гносеологічний аналіз з'ясування сутності поняття регіону як економічної категорії дозволив зазначити необхідність виокремлення основних ознак, ключових індикаторів та критеріїв, що використовуються для формування понятійного апарату. Внаслідок узагальнення сучасних наукових підходів до визначення регіону запропоновано під регіоном розуміти складну соціально-економічну систему з високою розмірністю та ієрархічною

структурою, функціями, умовами життя населення та зв'язками із зовнішнім середовищем, які формуються за його специфічними ознаками.

Під потенціалом регіону запропоновано розуміти комплексну категорію, яка відображає інтегральну сукупність кількісно-якісних характеристик наявних ресурсів з урахуванням регіональних особливостей, що дозволяють формувати, розвивати та ефективно реалізувати регіональні можливості. В ході досліджень встановлено складну компонентну структуру потенціалу регіону.

Ефективність використання потенціалу регіону запропоновано розглядати як результат упровадження рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання регіональних ресурсів, що дозволяє забезпечити всебічний розвиток регіону.

2. У ході досліджень доведено необхідність формування комплексної системи показників оцінки потенціалу регіону та ефективності його використання. Формування критеріїв та методів оцінювання ефективності використання потенціалу регіону вимагає обґрунтування концептуальних аспектів оцінки із застосуванням комплексного підходу, який передбачає проведення досліджень на системному рівні з визначенням множини факторів, що впливають на рівень ефективності використання потенціалу регіону, та встановлення існуючих взаємозв'язків як основи формування управлінських рішень. Доведено доцільність використання сучасних аналітичних методів досліджень ефективності використання потенціалу регіону із запровадженням нових наукових підходів до обробки неструктурованої та нечіткої економічної інформації для формування та обґрунтування рішень стосовно підвищення рівня ефективності використання потенціалу регіону.

3. Ґрунтуючись на системному підході та враховуючи класичне визначення терміна ефективності запропоновано загальний показник ефективності використання потенціалу регіону у вигляді відношення корисного ефекту регіону до потенціалу регіону. Запропоновано систему показників потенціалоемності регіону в загальному вигляді та за складовими. Розроблено методичний підхід до кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону, який ґрунтується на сучасних економічних теоріях та передбачає дотримання певних принципів комплексності, об'єктивності, адекватності, зіставності та цільової установки, що враховують вимоги до самого процесу оцінки ефективності використання потенціалу регіону з метою забезпечення максимальної об'єктивності та адекватності.

4. Запропонована структура сукупного потенціалу регіону у вигляді синергетичного поєднання промислового, фінансового, кадрового, інноваційного, наукового, споживчого, трудового, інвестиційного та природноресурсного потенціалів, дозволила забезпечити комплексність оцінки з урахуванням основних складових та визначити реальні й потенційні можливості регіону. Розроблено методичний підхід до комплексної оцінки потенціалу регіону, в основу якого покладено визначення оцінки потенціалу кожного регіону за усередненим показником кожного виду потенціалу, що дозволило здійснити групування регіонів з виокремленням трьох груп регіонів відповідно до запропонованої шкали. Проведені дослідження виявили

загальний низький рівень потенціалу у значній кількості регіонів України та дозволили встановити необхідність формування науково обґрунтованих рішень. Застосування аналітичних методів та методів ABC- та XYZ-аналізу дозволило визначити дев'ять груп регіонів з урахуванням рівня потенціалу регіону та ефективності його використання як основи обґрунтування заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання потенціалу на регіональному рівні.

5. Розроблено методичний підхід, який передбачає завдяки застосуванню ABC-аналізу, що ґрунтується на принципі Парето, та матричного підходу сформуванню типології регіонів України, виокремивши регіони з домінуючим випуском промислової продукції та продукції сільського господарства. Проведені дослідження із застосуванням запропонованого методичного підходу дозволили виокремити чотири типи регіонів: регіони з високим рівнем випуску промислової продукції та продукції сільського господарства; регіони з домінуючим випуском промислової продукції; регіони з домінуючим випуском продукції сільського господарства та регіони змішаного типу.

6. З метою формування рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання потенціалу регіону в умовах значної кількості неструктурованої інформації та невизначеності зовнішнього середовища, доведено доцільність запровадження методології нечіткого моделювання – нового напрямку використання наукоємних технологій. Розроблено науково-методичний підхід до моделювання ефективності використання потенціалу регіону, який у логічній послідовності дозволяє здійснити аналіз із логічним осмисленням проблемної ситуації; побудувати інформаційну, аналітичну та імітаційну моделі потенціалу регіону; провести комп'ютерні експерименти з оцінкою точності та верифікацією отриманих результатів моделювання. Розроблено концептуальну модель оцінки ефективності використання потенціалу регіонів України, яка поєднує три основні блоки: інформаційний, розрахунковий та аналітичний, що дозволяє визначити групи регіонів за рівнем ефективності використання потенціалу. Доведено доцільність розробки системи управління потенціалом регіону, на основі розробленої моделі та процедури нечіткого моделювання.

7. За результатами проведених досліджень встановлено фактори найбільшого впливу на ефективність використання потенціалу регіонів та отримано комплекс багатфакторних економіко-математичних моделей щодо встановлення взаємозв'язків залежно від сформованих груп регіонів. Визначення взаємозв'язків дозволило вибудувати основу обґрунтованого формування управлінських рішень стосовно підвищення ефективності використання потенціалу регіону.

8. Розроблено систему формування заходів, спрямованих на підвищення рівня ефективності використання потенціалу регіону, використання якої дозволить здійснити оцінку рівня ефективності використання потенціалу та обґрунтувати управлінські рішення щодо підвищення ефективності використання потенціалу регіону на підставі результатів аналітичних досліджень та моделювання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Паршина М.Ю. Методичні аспекти дослідження потенціалу регіональної економічної системи / М.Ю. Паршина // Mechanism of Sustainable Development of Economic Systems Formation: Collective monograph. – Nürnberg, Deutschland: Verlag SWG imex GmbH, 2014. – Vol. 2. – P. 119–125.

2. Parshina M.Y. Conceptual approach to strategic management system of the region potential use / M.Y. Parshina // Socio-economic problems of management: Collective monograph. – Melbourne, Australia: Thorpe-Bowker®, 2015. – P. 299–306.

Публікації в наукових фахових виданнях України:

3. Паршина М.Ю. Визначення типології регіонів України за показниками випуску продукції / М.Ю. Паршина // Вісник Приазовського державного технічного університету. – 2014. – Вип. 28. – С. 220–226.

4. Паршина М.Ю. ABC- та XYZ-аналіз в системі оцінки ефективності використання потенціалу регіонів України / М.Ю. Паршина // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Вип. 11, ч. 3. – С. 102–105.

5. Паршина М.Ю. Комплексний аналіз ефективності використання потенціалу регіонів України за інтегральним індексом / М.Ю. Паршина // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2015. – Т. 20, вип. 3, ч. 3. – С. 184–188.

6. Паршина М.Ю. Основні ознаки, критерії та ключові індикатори у визначенні поняття регіону / М.Ю. Паршина // Економіка та держава. – 2015. – № 10. – С.109–113.

7. Паршина М.Ю. Моделювання ефективності використання потенціалу регіону з використанням нечіткої логіки / М.Ю. Паршина // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 5 (86). – С. 49–55.

8. Паршина М.Ю. Комплексний підхід до оцінки ефективності використання потенціалу регіону / М.Ю. Паршина // Економічний простір: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2015. – № 95. – С.111–120.

9. Паршина М.Ю. Методичний підхід до визначення факторів впливу на ефективність використання потенціалу регіонів / М.Ю. Паршина // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2016. – № 1 (88). – С. 24–30.

10. Паршина М.Ю. Система показників кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону [Електронний ресурс] / М.Ю. Паршина // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – № 4 (09). – Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/9_2017/48.pdf

Публікації в інших виданнях:

11. Паршина М. Исследование развития производственно-экономических систем на основе аналитических технологий / М. Паршина // Матеріали І міжнар. наук.-практ. конф. «Трансфер технологій: від ідеї до прибутку»

(м. Дніпропетровськ, 27–29 квітня 2010 р.) – Дніпропетровськ: РВК НГУ, 2010. – Т. 1. – С. 229–231.

12. Паршина М.Ю. Исследование взаимосвязи обобщающих показателей экономической эффективности производственных ресурсов / М.Ю. Паршина // Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. «Інновації та трансфер технологій: від ідеї до прибутку» (м. Дніпропетровськ, 27–29 квітня 2011 р.) – Дніпропетровськ: РВК НГУ, 2011. – С. 225–226.

13. Паршина М.Ю. Управление развитием предприятия на основе моделирования экономического потенциала / М.Ю. Паршина // Культура народов Причерноморья. – 2012. – № 237. – С. 100–103.

14. Паршина М.Ю. Ресурсный подход к оценке потенциала региональной экономической системы / Н.И. Верхоглядова, М.Ю. Паршина // Актуальные вопросы экономики и управления на современном этапе развития общества: Сб. докладов по итогам Междунар. науч.-практ. интернет-конф. (Тула, 28 марта 2014 г.) / под общ. ред. проф. И.Б. Богородицкого (г. Тула, Россия, 28 марта 2014 г.). – Тула: Изд. ИЗУ ВПА, 2014. – С. 21–26. *(Особистий внесок – здійснено аналіз поглядів сучасних вчених на сутність та визначення потенціалу).*

15. Parshina M.Y. Strategic management system of industrial region economic potential / M.Y. Parshina // Science and technology: perspectives of the XXI century: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (м. Дніпропетровськ, 11 квітня 2014 р.). – Дніпропетровськ: ДВНЗ «ПДАБА», 2014. – С. 146–148.

16. Паршина М.Ю. Проблемные аспекты количественной оценки потенциала региона / М.Ю. Паршина // Матеріали II міжвуз. наук.-практ. інтернет-конф. «Економіка і фінанси: аналіз тенденцій та перспектив розвитку» (м. Дніпропетровськ, 20 жовтня 2014 р.). – Дніпропетровськ: ДДАЕУ, 2014. – Т. I. – С. 215–220.

17. Паршина М.Ю. Методические аспекты количественной оценки эффективности использования потенциала региона / М.Ю. Паршина // Стратегічні напрямки відбудови економіки і соціальної сфери України в умовах системної кризи: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 11 грудня 2014 р.). – Львів: Ліана-М, 2014. – С.141–144.

18. Parshina M. Complex model of the region potential forming / M. Parshina // Съвременни проблеми на регионалното развитие. Събрани статии. – Пловдив, България: Академично издателство на Аграрния университет, 2014. – Т. 2. – С. 211–212.

19. Паршина М.Ю. Система стратегічного управління потенціалом промислового регіону / М.Ю. Паршина // Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту: економічні науки. – Хмельницький: ХКТЕІ, 2015. – № 9. – С. 148–150.

20. Паршина М.Ю. Наукові підходи до визначення та оцінки потенціалу регіону / М.Ю. Паршина // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. – 2015. – Вип. 10. – С. 83–87.

21. Паршина М.Ю. Формування рішень з підвищення ефективності використання потенціалу регіону з використанням Fuzzy Logic / М.Ю. Паршина // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» / відп. за випуск д.е.н., проф. С.О. Якубовський (м. Одеса, 25–26 вересня 2015 р.). – Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2015. – Ч. 2. – С. 32–36.

22. Паршина М.Ю. Формування регіональної політики промислових регіонів з урахуванням ефективності використання потенціалу / М.Ю. Паршина // Матеріали доп. міжнар. наук.-практ. конф. «Стан, проблеми та перспективи вдосконалення економіки України» / за заг. ред.: М.М. Палінчак, В.П. Приходько, А. Krynski (м. Ужгород, 2–3 жовтня 2015 р.). – Ужгород: Гельветика, 2015. – Ч. 1. – С. 91–94.

23. Паршина М.Ю. Обобщающие показатели эффективности использования потенциала экономических систем / М.Ю. Паршина // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Менеджмент ХХІ століття: глобалізаційні виклики» (м. Полтава, 11–12 травня 2017 р.). – Полтава: Сімон, 2017. – С. 312–314.

АНОТАЦІЯ

Паршина М.Ю. Оцінка ефективності використання потенціалу регіону. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», Дніпро, 2018.

Дисертаційна робота присвячена розв'язанню теоретичних положень та розробленню методичних і практичних рекомендацій щодо оцінки ефективності використання потенціалу регіону. Наведено теоретичний базис формування поняття «ефективність використання потенціалу регіону» та визначено його сутність.

Обґрунтовано необхідність комплексної оцінки потенціалу регіону та ефективності його використання. Удосконалено методичний підхід до кількісної оцінки ефективності використання потенціалу регіону, який ґрунтується на запропонованій системі показників потенціалоємності регіону та загального показника ефективності використання потенціалу регіону.

Запропоновано структуру сукупного потенціалу регіону у вигляді синергетичного поєднання промислового, фінансового, кадрового, інноваційного, наукового, споживчого, трудового, інвестиційного та природно-ресурсного потенціалів. Удосконалено методичний підхід до комплексної оцінки потенціалу регіону. Сформовано групи регіонів з урахуванням рівня потенціалу регіону та ефективності його використання. Удосконалено методичний підхід до встановлення взаємозв'язків та визначення домінантних факторів впливу на ефективність використання потенціалу регіонів.

Розроблено науково-методичний підхід до моделювання ефективності використання потенціалу регіону, в основу якого покладено концептуальну

модель, що ґрунтується на запропонованій системі показників та методології нечіткого моделювання. Створено аналітичну основу формування рішень та запропоновано заходи, спрямовані на підвищення рівня ефективності використання потенціалу регіонів України.

Ключові слова: потенціал регіону, ефективність використання, оцінка, показники, типологія регіону, концептуальна модель, фактори, взаємозв'язки, моделювання, рішення, заходи.

АННОТАЦІЯ

Паршина М.Ю. Оценка эффективности использования потенциала региона. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие производительных сил и региональная экономика. – Государственное высшее учебное заведение «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», Днепро, 2018.

Диссертационная работа посвящена систематизации теоретических положений и разработке методических и практических рекомендаций по оценке эффективности использования потенциала региона. Представлен теоретический базис формирования понятия «эффективность использования потенциала региона» и определена его сущность.

Обоснована необходимость комплексной оценки потенциала региона и эффективности его использования. Усовершенствован методический подход к количественной оценке эффективности использования потенциала региона, который основывается на предложенной системе показателей потенциалоёмкости региона и обобщающего показателя эффективности использования потенциала региона. Обобщающий показатель эффективности использования потенциала региона представлен в виде отношения полезного эффекта региона к потенциалу региона.

Предложена структура совокупного потенциала региона и усовершенствован методический подход комплексной оценки потенциала региона. Сформированы группы регионов с учетом уровня потенциала региона и эффективности его использования. Сформированы четыре типа регионов: регионы с высоким уровнем выпуска промышленной продукции и продукции сельского хозяйства; регионы с доминирующим выпуском промышленной продукции; регионы с доминирующим выпуском продукции сельского хозяйства и регионы с низким уровнем выпуска промышленной продукции и продукции сельского хозяйства. Усовершенствован методический подход к выявлению взаимосвязей и определению доминантных факторов влияния на эффективность использования потенциала регионов.

Разработан научно-методический подход к моделированию эффективности использования потенциала региона, в основу которого положена концептуальная модель, которая основывается на предложенной системе показателей и методологии нечеткого моделирования. Использование разработанного научно-методического подхода позволило в логической

последовательности осуществить анализ проблемной ситуации, построить информационную, аналитическую и имитационную модели эффективности использования потенциала региона, провести компьютерные эксперименты с оценкой точности и верификацией полученных результатов моделирования и сформировать решения по повышению уровня эффективности использования потенциала. На основе созданной аналитической основы формирования решений предложены мероприятия, которые направлены на повышение уровня эффективности использования потенциала для регионов Украины.

Ключевые слова: потенциал региона, эффективность использования, оценка, показатели, типология региона, концептуальная модель, факторы, взаимосвязи, моделирование, решения, мероприятия.

SUMMARY

Parshyna M. Estimation of efficiency of the region potential use. – Manuscript.

Thesis for Academic Degree of Candidate of Economic Sciences, speciality 08.00.05 – productive forces development and regional economy. – State Higher Educational Institutions «Pridniprovs'k State Academy of Civil Engineering and Architecture», Dnipro, 2018.

The thesis is devoted to theoretical positions and development of methodical and practical recommendations for estimation of efficiency of the region potential use. The theoretical base of concept forming «efficiency of the region potential use» has been presented and its essence has been determined. The necessity of complex estimation of region potential and efficiency of its use has been grounded. The methodical approach to the quantitative estimation of efficiency of the region potential use which is based on the offered system of indices of the region capacities potential and general index of efficiency of the region potential use has been improved.

The structure of the combined region potential as synergistical combination of industrial, financial, skilled, innovative, scientific, consumer, labour, investment and natural resource potentials has been offered. The methodical approach to the complex estimation of the region potential has been improved. The groups of regions taking into account the level of the region potential and efficiency of its use are formed. The methodical approach to the establishment of relationships and determination of dominant factors of influence on efficiency of the regions potential use has been improved.

The scientific methodical approach to modelling of efficiency of the region potential use has been developed. The conceptual model which is based on the offered system of indices and methodology of fuzzy modelling is fixed in the basis of scientific methodical approach. Analytical basis of decisions making which are directed on the increase of level efficiency of the Ukraine regions potential use has been offered.

Keywords: region potential, use efficiency, estimation, indices, type of region, conceptual model, factors, relationships, modelling, decisions, suggestions.